

dr Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska¹

Instytut Socjologii/Kierunek Ekonomia
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wpływ działalności sektora bankowego na zrównoważony rozwój

Można znaleźć wiele definicji pojęcia „rozwój”, jedna z nich mówi, że: „rozwój” to „proces kierunkowych przemian, w którego toku obiekty przechodzą od form lub stanów prostszych, mniej doskonałych, do form i stanów bardziej złożonych, doskonalszych pod określonym względem” [*Encyklopedia powszechna PWN*, 2004]. W ekonomii bada się rozwój gospodarczy przy użyciu wskaźników ilościowych wzrostu produkcji wytworzonej. Mierzono go również za pomocą wzrostu ilościowego konsumpcji (produkcji sprzedanej) mierzonego zagregowanymi wskaźnikami gospodarczymi, takimi jak dochód narodowy, produkt narodowy brutto, etc. W wyniku zmian politycznych i społecznych, rozwoju świadomości społecznej, postępujących procesów globalizacji, zaczęto zauważać powiązania rozwoju gospodarczego z rozwojem społecznym.

W latach siedemdziesiątych XX w. dostrzeżono i zdefiniowano związki pomiędzy rozwojem gospodarczym, rozwojem stosunków społecznych a środowiskiem i zasobami naturalnymi, co zostało zawarte w Deklaracji Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Środowiska Człowieka, przyjętej w Sztokholmie 16 czerwca 1972 r. W jej wyniku podjęto prace nad zdefiniowaniem tzw. zrównoważonego rozwoju (*Sustainable Development*) w kontekście politycznym, ekologicznym, ekonomicznym i społecznym.

Zapoczątkowany w maju 2008 roku w Stanach Zjednoczonych światowy kryzys finansowy miał swoje podłoże w nieodpowiedzialnym udzielaniu kredytów, kierowaniu się chciwością i nadmierną konsumpcją. Społeczeństwa wielu krajów poniosły koszty takich działań, ponieważ to z ich pieniędzy udzielano wsparcia zagrożonym upadłością bankom. Kosztem podatników, których kryzys dotyka ratowano zaufanie do systemu finansowego. Dlatego też społeczeństwa

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Instytut Socjologii, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa bl. 23, e-mail: agnieszka.lukasiewicz@uksw.edu.pl.

są uprawnione do oczekiwania działań ze strony banków mających na celu przeciwdziałanie nierównościom społecznym, niesprawiedliwości i napięciom społecznym, walkę z ubóstwem, zapobieganie wykluczeniu finansowemu. Jednocześnie na bankach ciąży obowiązek moralny wobec całego społeczeństwa. Działania banków powinny wpisywać się w rozwój zrównoważony społecznie.

Celem opracowania jest przedstawienie koncepcji zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu społecznego, wskazanie podstaw prawnych zrównoważonego rozwoju Polski oraz uwarunkowań i możliwości realizacji jego założeń. W artykule na podstawie badań literaturowych przeprowadzono analizę znaczenia sektora bankowego dla zrównoważonego społecznie rozwoju.

KONCEPCJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Definicja **zrównoważonego rozwoju** (*Sustainable Development*), została po raz pierwszy przedstawiona w Raporcie Brutland „Nasza Wspólna Przyszłość” i w „Agendzie 21” jako prawo do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnej generacji bez ograniczania praw przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb rozwojowych. Według definicji sformułowanej w 1987 r. w Raporcie Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju **zrównoważony rozwój** to: „proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia, w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom” [*Unesco...*, www.unesco.pl].

Inspiracją do stworzenia koncepcji zrównoważonego rozwoju był stan środowiska naturalnego, jednak od początku łączono występujące zjawiska takie jak np. zmiany klimatyczne z kulturą, społeczną i technologiczną działalnością człowieka, na którą wpływ miał także rozwój gospodarczy i rozbudowa przemysłu. Dziś wskazuje się na trzy filary zrównoważonego rozwoju: społeczeństwo, środowisko i gospodarkę, które są nierozdzielnie ze sobą powiązane. Zrównoważony rozwój gospodarczy powinien prowadzić do większej spójności społecznej – wyrównania szans, przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu; większej równości ekonomicznej oraz do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko zarówno produkcji, jak i konsumpcji, a także dzięki ochronie ekosystemów. Rozwój zrównoważony to proces długotrwały, rozłożony w długiej perspektywie czasowej, nie stanowi wyznaczonego i wymiernego celu. Powinien być stymulatorem postępu, sposobem na życie, modą oraz formą zachowań etycznych.

Deklaracja z Rio określa człowieka jako podmiot zrównoważonego rozwoju i wskazuje jego prawo do zdrowego i produktywnego życia w harmonii z naturą. Człowiek i jego prawo stanowi również przedmiot Karty Praw Człowieka ONZ, ale też Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zrównoważony rozwój określa konieczność przeciwdziałania ubóstwu i jego skutkom we wszystkich formach, w tym wykluczeniu finansowemu i spo-

leczeniu. Człowiek ubogi biernie zaspokaja podstawowe potrzeby fizjologiczne, jest podatny na choroby i patologie społeczne. Ubóstwo i towarzyszący biedzie niski poziom edukacji nie przyczynia się do rozwoju ani świadomego życia w zgodzie z naturą. Osoby ubogie zwykle charakteryzują się małą wiedzą, są niezdolne do podejmowania decyzji mających wpływ na warunki życia oraz swój rozwój. Należy podejmować działania mające na celu poprawę warunków życia i przeciwdziałać ubóstwu.

ZRÓWNOWAŻONY SPOŁECZNIE ROZWÓJ W POLSCE

Druga wojna światowa, jak również system polityczny i gospodarczy po II wojnie światowej obowiązujący do 1989 r. nie sprzyjały zrównoważonemu rozwojowi w Polsce. Zmiana systemu gospodarczego w 1989 r. otworzyła możliwości dla realizacji założeń zrównoważonego rozwoju, ale sytuacja w kraju była trudna. Braki w infrastrukturze i technologii, brak innowacyjności utrudniały rozwój. Redukcja tych braków trwa do dzisiaj, a działania są często skierowane przede wszystkim na ich eliminowanie i uzupełnianie, bez analizy działań z punktu zrównoważonego rozwoju. W 1990 r. rozpoczęto wprowadzanie reform gospodarczo-ustrojowych na podstawie tzw. Planu Balcerowicza, co przyczyniło się do ustabilizowania gospodarki. Jednocześnie reformy te spowodowały ujawnienie wad poprzedniego systemu politycznego i gospodarczego, takich jak ukryte bezrobocie, bieda, bezdomność, zauważalne stały się nierówności społeczne i pauperyzacja społeczeństwa. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. zobowiązało Polskę do przestrzegania zasad, polityk i regulacji prawnych obowiązujących wszystkie kraje członkowskie. Normy i zapisy prawne obowiązujące w krajach tzw. starej Unii są bardziej restrykcyjne niż w Polsce, ponieważ kraje te są na wyższym poziomie zaawansowania wprowadzania zrównoważonego rozwoju. Dostosowanie się do nich jest trudne dla Polski.

W Polsce Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zawiera w art. 5 **podstawy prawne zrównoważonego rozwoju Polski**: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju” [Konstytucja RP, 1997, rozdz. I, art. 5].

Pojęcie zrównoważonego rozwoju zdefiniowano również w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska z dnia 31 stycznia 1980 r. (DzU 94.49.196 z późn. zm.). W artykule 3.3a stwierdza się, że: „**rozwój zrównoważony**, to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli – zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń – następuje proces integrowania działań poli-

tycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych”.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r. dokładnie określa zakres wymiaru społecznego. „Wymiar społeczny zrównoważonego rozwoju, w Polsce, musi więc obejmować:

- gwarancje zaspokojenia podstawowych potrzeb społeczeństwa, w szczególności do bezpiecznego schronienia, zapewnienie odpowiedniego minimum biologicznego, w tym wody do picia i potrzeb sanitarnych we właściwej ilości i o właściwej jakości i zdrowej żywności w ilości zapewniającej pokrycie zapotrzebowania organizmu,
- gwarancje ochrony przed oddziaływaniem szkodliwym dla zdrowia i życia, przede wszystkim przed toksycznym oddziaływaniem zanieczyszczeń spowodowanych działalnością gospodarczą, przed hałasem i wibracją, promieniowaniem jonizującym i niejonizującym, przed skutkami zastosowań organizmów genetycznie modyfikowanych, ale też ochrony przed przestępczością,
- gwarancje dostępności edukacji, przynajmniej w zakresie podstawowym, oraz pomocy w zakresie zdobywania wiedzy dla jednostek najzdolniejszych na wyższych poziomach kształcenia
- gwarancje czynnej ochrony zdrowia poprzez profilaktykę, właściwe warunki leczenia oraz przeciwdziałanie chorobom uznanym za społeczne,
- gwarancje opieki społecznej dla osób starych, niepełnosprawnych, zapewniającej określone minimum socjalne oraz możliwość życia w społeczeństwie,
- gwarancje sprawiedliwej dystrybucji dochodów i zabezpieczeń socjalnych, sprzyjających niwelowaniu różnic społecznych, zapobiegających tworzeniu się znaczących obszarów ubóstwa oraz marginalizacji jednostek i grup społecznych,
- gwarancje dostępu do zatrudnienia, przede wszystkim poprzez generowanie nowych stanowisk pracy, wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości, dostęp do szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje i zmiany kwalifikacji, dostęp do tanich kredytów,
- sprawiedliwy dostęp do środowiska i jego zasobów, do rekreacji w zdrowym i nieskażonym środowisku,
- nietykalność i ochronę własności prywatnej, własności państwowej i dóbr ogólnospołecznych” [*Strategia...*, www.access.zgwrp.org.pl].

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA BANKOWEGO

E. Ostrowska stawia tezę, że „zrównoważony rozwój sektora finansowego (ZRSF) polega na godzeniu wzrostu gospodarczego z bezpieczną i efektywną dywersyfikacją funkcjonujących w nim podmiotów świadczących zróżnicowane usługi finansowe o charakterze substytucyjnym lub komplementarnym dla zróż-

nicowanych klientów (inwestorów) o różnych preferencjach wynikających głównie z zamożności, miejsca zamieszkania i wieku oraz skłonności do ryzyka” [Ostrowska, 2007, s. 314]. Autorka zauważa, że ważne jest bezpieczeństwo, płynność aktywów i efektywność. „Na zrównoważonym rynku finansowym powinny występować właściwe relacje między zróżnicowanymi kapitałodawcami i kapitałobiorcami, czyli podmiotami posiadającymi nadwyżki finansowe i podmiotami deficytowymi szukającymi źródeł dopływu kapitału” [Ostrowska, 2007, s. 314]. Biorąc pod uwagę, że banki są częścią systemu finansowego można powiedzieć, że powyższe tezy dotyczą także sektora bankowego.

D. Korenik zauważa, że „bank jest jednym z bytów w ludzkiej rzeczywistości, prowadzącym działalność gospodarczą. (...) Bank komercyjny, kojarzony z przedsiębiorstwem, jest jedną z trzech form systemu ekonomicznego stanowiącego podsystem większej całości tj. systemu społecznego” [Korenik, 2009a, s. 9].

Bankowi komercyjnemu w gospodarce rynkowej przypisuje się dwie role:

- wypracowywanie zysku² dla właścicieli i osiąganie własnych korzyści, które mają umożliwić mu prowadzenie działalności (bank jako przedsiębiorstwo komercyjne);
- pełnienie roli służebnej wobec społeczeństwa.

Banki, pełniąc rolę służebną powinny podejmować tylko działania celowe, służące poprawie dobrobytu materialnego i niematerialnego społeczeństwa, nie podejmować „działań bezsensownych – niszczących, degradujących człowieka, współzycie ludzkie lub przyrodę” [Korenik, 2009, s. 216]. Jako przedsiębiorstwa racjonalnie gospodarujące kapitałem (podstawowa działalność banku) powinny wносить pozytywny wkład do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. S. Flejterski zauważa, że współczesne banki powinny oddziaływać na społeczeństwa tak, żeby nie stawały się one mało mobilne intelektualnie i gospodarczo bierno, źle zorganizowane, godzące się na dotychczasowy standard materialny – bo takie na ogół nie osiągają wysokiego poziomu zamożności [Flejterski, 2007].

Spółeczeństwo formuluje oczekiwania wobec pojedynczego banku, jak i całego sektora bankowego:

- „wobec pojedynczego banku komercyjnego, że będzie on dawał dostęp równy i sprawiedliwy do swych świadczeń gospodarczych (produktów, usług finansowych) oraz będzie pozytywnie oddziaływał na kształtowanie się ładu społeczno-gospodarczego,
- wobec sektora bankowego, że stworzy dostęp do potrzebnych świadczeń bankowości całemu społeczeństwu (pomijając członków nieuczciwych i nieprawych) oraz włączy się w kształtowanie pożądaných relacji społecznych i w gospodarce realnej” [Korenik, 2009, s. 144].

² Bank pełni funkcje ekonomiczne, w świetle nauk o organizacji i zarządzaniu jest traktowany jako narzędzie bogacenia się jego właścicieli (akcjonariuszy) [Korenik, 2009a, s. 12].

Rola służebna banków jest również istotna dla kształtowania się ładu gospodarczego i rynkowego. Dlatego też oczekuje się od banków, że w ramach wypełniania swojej roli służebnej będą dążyć do dobrobytu społecznego poprzez zaspokajanie potrzeb społecznych oraz jednostkowych członków społeczeństwa niebędących właścicielami (akcjonariuszami) banku. W tym celu banki powinny: maksymalizować oszczędności gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, z należytą starannością zarządzać ryzykiem, bezpiecznie i zyskownie alokować oszczędności, monitorować ład korporacyjny.

Banki są traktowane jako dobro publiczne (dobro społecznie pożądane). Takie podejście daje im pewne przywileje. W czasie kryzysów, co było widoczne w czasie ostatniego kryzysu finansowego, całe społeczeństwo ponosi koszty ratowania banków i zaufania publicznego. Państwa udostępniają pieniądze podatników bankom, aby uratować je przed upadkiem. Jednocześnie przyjmuje się, że banki mają obowiązek moralny wobec całego społeczeństwa spełniania jego oczekiwań, że będą dawały równy i sprawiedliwy dostęp do swych produktów i usług finansowych oraz będą pozytywnie oddziaływały na kształtowanie ładu społeczno-gospodarczego. „Społeczeństwo oczekuje odpowiedzialności społecznej ze strony przedsiębiorstw finansowych, zarówno w sensie pozytywnym, jak i zapobiegania negatywnym skutkom ich działalności. Odpowiedzialność pozytywna powinna przejawiać się w tworzeniu infrastruktury finansowej umożliwiającej funkcjonowanie i rozwój jednostek i firm. Odpowiedzialność prewencyjna powinna polegać na szukaniu środków i sposobów uniknięcia lub przynajmniej ograniczenia nasilających się zagrożeń związanych z: ryzykiem wykluczenia (nieposiadanie pewnych praw, np. wykluczenie finansowe – wykluczenie z rynku bankowego), ryzykiem popadnięcia w biedę (polaryzacja bogactwa i ubóstwa), ryzykiem finansowym (utrata kontroli nad transakcjami, utrata zdolności spłat kredytów), ryzykiem związanym z pracą (deprecjonowanie wartości pracy), ryzykiem związanym z konsumpcją (wzrostem konsumpcji), ryzykiem związanym ze sprawowaniem jakiegokolwiek funkcji decyzyjnej (w tym nierepektowanie przyjętych norm moralnych)” [Łukasiewicz-Kamińska, 2011].

Tymczasem wykluczenie finansowe rozumiane jako wykluczenie z obsługi bankowej dotyczy dużej części społeczeństwa w Polsce (zjawisko niskiego poziomu „ubankowienia”). Banki nie są zainteresowane obsługą osób o niskich dochodach, ponieważ w ocenie banków posiadają one zbyt małe dochody, aby prowadzić operacje bankowe przynoszące zyski bankom. Udostępnianie produktów bankowych wiąże się w ocenie banków ze zbyt dużym ryzykiem. J. Węclawski (2007) uważa, że taka sytuacja wynika m.in. z „braku skorelowanego działania państwa i polityki cenowej banków” [Węclawski, 2007]. Państwo nie stosuje żadnych narzędzi prawnych przyczyniających się do obligatoryjnego zakładania rachunków bankowych dla grup społecznych, które mogłyby stać się klientami banku w dłuższej perspektywie czasowej, np. mowa o rolnikach indy-

widualnych ubiegających się o dopłaty z Unii Europejskiej. Banki nie podejmują działań w zakresie edukacji finansowej oraz uczestnictwa na rynku bankowym.

Oczekuje się również podjęcia skonsolidowanych, prowadzonych wspólnym wysiłkiem całego sektora bankowego działań w zakresie walki z ubóstwem. Działania te powinny mieć charakter systematyczny, a nie stanowić jednorazowych, indywidualnych przedsięwzięć o charakterze sponsorskim czy charytatywnym, które są tylko kosztem, a nie korzyścią dla banku, jak i społeczeństwa. D. Korenik [2009] wskazuje potrzebę edukacji finansowej dotkniętych wykluczeniem finansowym i ubóstwem, tworzenie narzędzi służących do nauki gospodarowania budżetem domowym i finansami osobistymi, uczących sposobów uniknięcia „pułapki nadmiernego zadłużenia”, tworzenie platform wymiany rzetelnej informacji o produktach bankowych, stworzenie i wyposażenie technicznych miejsc, gdzie ludzie biedniejsi mogliby korzystać z usług bankowości internetowej (tańszej niż bankowość tradycyjna).

Potrzebna jest również pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy w postaci samozatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości szczególnie w rejonach biedniejszych, poprzez pomoc dla mikrofirm i małych firm. Banki powinny przygotować specjalne produkty w postaci niewielkich kwotowo kredytów udzielanych na preferencyjnych warunkach mikro i małym firmom oraz nowo uruchamianym przedsiębiorstwom. Ostatni kryzys finansowy pokazał działania odwrotne – banki wstrzymały udzielanie kredytów dla przedsiębiorstw i osób prowadzących jednoosobowo działalność gospodarczą.

Spółeczeństwo oczekuje od przedsiębiorstw (w tym banków) uczestnictwa w tworzeniu dobrobytu społecznego. Idea zrównoważonego rozwoju jest ściśle powiązana z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR – *corporate social responsibility*). Główne obszary społecznej odpowiedzialności banków wynikają z wypełniania powinności służebnych oraz dbałości o interesy prywatnych właścicieli (akcjonariuszy banków) i można wśród nich wymienić przestrzeganie praw człowieka, równości i różnorodności, dbałość o przestrzeganie przepisów prawa i zasad etyki, rozwój ekonomiczny, przestrzeganie praw człowieka poprzez m.in. należytą ochronę klienta i przygotowywanie produktów z myślą o jego potrzebach, przyczynianie się do budowania dobrobytu, zapobieganie wykluczeniu finansowemu i społecznemu, tworzenie miejsc pracy, dbałość o pracownika i jego rodzinę, dbałość o środowisko naturalne.

„W obrębie bankowości banki powinny szukać środków i sposobów na uniknięcie lub przynajmniej ograniczenie zasadniczych i jednocześnie nasilających się zagrożeń ludzkości: ryzyko popadnięcia w biedę (...), ryzyko wykluczenia – nieposiadania pewnych praw (m.in. wykluczenia z obsługi bankowej), ryzyko finansowe (związane z utratą kontroli nad transakcjami wobec ich wielokrotnej wartościowej przewagi nad wartością produkcji), ryzyko związane z pracą (deprecjonowanie jej wartości), ryzyko związane z konsumpcją (wzrostem kon-

sumpcji), ryzyko związane ze sprawowaniem jakiegokolwiek funkcji decyzyjnej (w tym nierespektowaniem przyjętych norm moralnych)” [Korenik, 2009, s. 204].

Sektor bankowy powinien również przyczyniać się do kształtowania wzorca moralnego i przestrzegania zasad etyki. Przy czym, jak zauważa D. Korenik, nie wymaga się „aby biznes bankowy był bezkrytycznie (optymistycznie) moralny” [Korenik, 2009, s. 218]. „Moralnej odpowiedzialności biznesu nie należy traktować ani zbyt naiwnie, ani zbyt pesymistycznie. Trzeba formułować moralne wymogi w kategoriach zasad fundamentalnej sprawiedliwości rządzących relacjami wymiany i stosunkami hierarchicznymi, na których zbudowane są instytucje biznesu. Takie moralne podejście do biznesu należy połączyć ze strategicznymi instrumentami prawa i popytu konsumenckiego” [Kurtzman, Rifkin, Grifit, 2005, s. 49]. W tym celu należy tworzyć kodeksy dobrych praktyk oraz zasady etyki ze szczególnym uwzględnieniem zasad niezbędnych na rynku usług finansowych. Banki nie mogą ignorować opinii publicznej, gdyż takie działania doprowadzą do utraty wiarygodności i zaufania do banków, co podważy ich rację bytu. Działania banków powinny być transparentne, zgodne z obowiązującymi przepisami prawa i zasadami etyki.

„Odpowiedzialność społeczna przejawia się w stałym zaangażowaniu banku komercyjnego:

- aby zachować się uczciwie i odpowiedzialnie w obliczu narastających napięć i problemów społecznych pogłębianych w dobie globalizacji,
- poprzez doskonalenie profesjonalizmu swego biznesu (nierozzerwalnie związanego z bankowością, co usprawnia możliwości wypełniania funkcji makroekonomicznych, przyczyniać się do rozwoju systemu społecznego, poprawiając jakość życia pracowników (i ich rodzin) oraz lokalnych społeczności i całego społeczeństwa.

Wtedy bank potwierdza swą rolę w społecznej i terytorialnej spójności, jakości i środowisku. Dowodzi, że poprzez świadczenia usług/produktów bankowości relacje z pracownikami i inwestycje w realną sferę gospodarki są w stanie wpływać na zatrudnienie, jakość pracy i jakość relacji przemysłowych oraz z gospodarstwami domowymi, uwzględniając respektowanie fundamentalnych praw, równych szans, braku dyskryminacji, jakości produktów i usług finansowych oraz wytwarzanych przez swoich klientów, zdrowia i środowiska naturalnego” [Korenik, 2009, s. 216].

UWAGI KOŃCOWE

Zasady zrównoważonego rozwoju stają się w coraz większym stopniu podstawą polityki gospodarczej, a równocześnie wytyczają kierunek, w którym podąża nauka ekonomii. Takie wrażenie można odnieść, obserwując inicjatywy podejmowane przez państwa, organizacje międzynarodowe czy konkretne przedsiębiorstwa. W oczywisty sposób, podobnie jak w przypadku pojęcia „spo-

lecznej odpowiedzialności biznesu”, nasuwa się pytanie: w jakim stopniu mamy do czynienia z rzeczywistą zmianą paradygmatu, a na ile jest to zbiór różnych działań o charakterze propagandowym, mających „zmiękczyć” obraz rządzących i polityki gospodarczej? Istotnym składnikiem każdej gospodarki jest sektor finansowy, którego rolą jest umożliwianie transakcji wymiany przy użyciu różnych form pieniądza i bez którego trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie ludzkiej cywilizacji. Równocześnie sektor ten jest źródłem wielu problemów i sytuacji kryzysowych, dotyczących w konsekwencji całe społeczeństwa. Zrównoważony rozwój jest fundamentem budowy zdrowej gospodarki, a rola instytucji finansowych w tym procesie jest szczególna. Społeczeństwa są uprawnione do oczekiwania działań ze strony banków mających na celu przeciwdziałanie nierównościom społecznym, niesprawiedliwości i napięciom społecznym, walkę z ubóstwem, zapobieganie wykluczeniu finansowemu. Dlatego działania banków na rzecz społeczeństwa powinny wpisywać się w rozwój zrównoważony społecznie.

LITERATURA

- <http://www.access.zgwrp.org.pl/materialy/dokumenty/StrategiaZrownowazonegoRozwojuPolski/strategia1-3.html>, (dostęp 10.07.2013).
- Buszko A., 2011, *Rola banków w rozwoju zrównoważonym*, „Pieniądze i Więż” nr 2 (51).
- Encyklopedia powszechna*, 2004, PWN, Warszawa.
- Commission for the European Communities, *Green Paper Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility*, COM Brussels, 2001, [http:// europa.eu.int/comm/employment_social/social/csr/greenpaper.htm](http://europa.eu.int/comm/employment_social/social/csr/greenpaper.htm), (dostęp 10.07.2013).
- Flejterski S., 2007, *Zastosowanie kategorii kapitał do analizy rozwoju regionalnego i lokalnego* [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, Zeszyty Naukowe nr 471: Ekonomiczne problemy usług nr 11, t. II, Wyd. Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Konstytucja RP 1997, rozdz. I, art. 5.
- Korenik D., 2009, *Odpowiedzialność publiczna banku komercyjnego. Próba syntezy*, Difin, Warszawa.
- Korenik D., 2009a, *O roli służebnej banków komercyjnych*, WUE we Wrocławiu, Wrocław.
- Kurtzman J., Rifkin G., Griffit V. (red.), 2005, *Praktyczne idee najtęższych umysłów biznesu*. MT Biznes, Warszawa.
- Łukasiewicz-Kamińska A., 2011, *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa finansowego*, Difin, Warszawa.
- Ostrowska E., 2007, *Zrównoważony rozwój sektora finansowego w Polsce* [w:] *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe charakterystyka, rozwój, otoczenie*, FnrzPZK, Sopot.
- Raport Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju, 1987.
- www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-zrownowazony-rozwoj, (dostęp 10.07.2013).

Raport Wizja zrównoważonego rozwoju dla polskiego biznesu 2050, PWC, Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Ustawa z dnia 29.08.1997 r. Prawo Bankowe (DzU 1997, nr 140, poz. 939 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 31.01.1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (DzU 94.49.196 z późn. zm.).

Streszczenie

Zrównoważony rozwój według definicji sformułowanej w 1987 r. w Raporcie Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju to „proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia, w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom”. Dziś wskazuje się na trzy filary zrównoważonego rozwoju: społeczeństwo, środowisko i gospodarkę, które są nierozzerwalnie ze sobą powiązane. Deklaracja z Rio określa człowieka jako podmiot zrównoważonego rozwoju i wskazuje jego prawo do zdrowego i produktywnego życia w harmonii z naturą. Zrównoważony rozwój określa konieczność przeciwdziałania ubóstwu i jego skutkom we wszystkich formach, w tym wykluczeniu finansowemu i społecznemu.

Istotnym składnikiem każdej gospodarki jest sektor finansowy, którego rolą jest umożliwienie transakcji wymiany przy użyciu różnych form pieniądza i bez którego trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie ludzkiej cywilizacji. Równocześnie sektor ten jest źródłem wielu problemów i sytuacji kryzysowych, dotyczących w konsekwencji całe społeczeństwa. Zrównoważony rozwój jest fundamentem budowy zdrowej gospodarki, a rola instytucji finansowych w tym procesie jest szczególnie ważna. Społeczeństwa są uprawnione do oczekiwania działań ze strony banków mających na celu przeciwdziałanie nierównościom społecznym, niesprawiedliwości i napięciom społecznym, walkę z ubóstwem, zapobieganie wykluczeniu finansowemu. Dlatego działania banków na rzecz społeczeństwa powinny wpisywać się w rozwój zrównoważony społecznie.

Celem opracowania jest przedstawienie koncepcji zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu społecznego, wskazanie podstaw prawnych zrównoważonego rozwoju Polski oraz uwarunkowań i możliwości realizacji jego założeń. W artykule na podstawie badań literaturowych przeprowadzono analizę znaczenia sektora bankowego dla zrównoważonego społecznego rozwoju.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, sektor bankowy, społeczna odpowiedzialność biznesu, wykluczenie finansowe

Influence of Banking Sector Activity on Sustainable Development

Summary

Sustainable development, according to definition established in 1987 in the Report of the World Commission on Environment and Development is: process "which implies meeting the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs". Today three inseparable pillars of sustainable development are identified: society, environment and economy. The Rio Declaration characterizes human as subject of sustainable development and indicates right for healthy and productive life in harmony with nature. Sustainable development points necessity of combating poverty and its' consequences in all forms, including social and financial exclusion.

Financial sector is an important element of every economy, which role is making possible exchange transactions with use of different forms of money and without which it is difficult to imagine functioning of human civilization. Concurrently, that sector is the source of many problems and crises and in consequence affecting whole societies. Sustainable development is the foundation of healthy economy and financial institutions are of great importance in that process. Societies are entitled to expect banks' activities on combating social inequality, injustice and social tensions, combating poverty, prevent financial exclusion. That's why activity of banks conducted in favor of society should fill in sustainable development.

The purpose of the paper is to present concept of sustainable development, especially while taking into account it's social aspect, indicate legal base of sustainable development in Poland and conditions and possibilities of realization of it's assumptions. In the article the analysis of importance of banking sector for socially sustainable development has been conducted on basis of literature research.

Keywords: sustainable development, banking sector, Corporate Social Responsibility (CSR), financial exclusion

JEL: A10, G20, P43